

شیکاری ناماری دانیشتووانی ناوچهی بۆکان

له ژماره 97 ی گوڤاری 'مه‌هاباد' (سالی نۆهههه، خاکه‌لیوهی 1388) دا، ووتاریکی دوولاپه‌ره‌یی فارسیم بینی که کاک ئه‌ییوب په‌سه‌ندی نووسیوووی. ووتارکه‌ سه‌باره‌ت به‌ چوار دیه‌ستانی ئه‌ختاچی، بیلتهمر، بیه‌ی و گهورکه‌ له‌ ده‌وروبه‌ری بۆکان.

به‌داخه‌وه‌ سه‌ره‌تای ووتارکه‌ دیارنییه‌ و ویده‌چیت له‌ ژماره‌کانی پێشتردا بلاو کرابیته‌وه‌. من سه‌یری ژماره‌ 92، 93، 94 و 96 م کرد و نه‌مدۆزییه‌وه‌. دووری نازانم له‌ ژماره‌ 95 دابوو بیت که به‌داخه‌وه‌ نوسخه‌ی له‌به‌رده‌ستمدانیه‌. واهه‌یه‌ ئه‌و به‌شی سه‌ره‌تایه‌ی ووتارکه‌، سه‌باره‌ت به‌ ناوچه‌یه‌کی به‌رینتر له‌ شاری بۆکان بوو بیت.

هه‌رچۆنیک بیت، زانیارییه‌کانی ناو ووتارکه‌، گرنگ و به‌که‌لکن و من به‌ ئیجازه‌ی نووسه‌ر و به‌ریوه‌به‌رانی گوڤاری مه‌هاباد و لیره‌دا رایده‌گۆیزم. باشتەر ده‌بوو ئه‌گه‌ر بکرایه‌ته‌ کوردیش به‌لام به‌داخه‌وه‌ کاتی ئه‌وه‌م نییه‌.

ئه‌وه‌ ووتارکه‌یه‌:

استقرار فضایی و اسکان جمعیت در سکونتگاه‌های شهرستان بوکان

ایوب پسنیدی

کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری

1_ دهستان آختاجی شرقی:

این دهستان دارای 22 روستا با 8826 نفر جمعیت می‌باشد. مساحت این دهستان در حدود 258,06 کیلومتر مربع می‌باشد. میانگین جمعیتی هر روستا در این دهستان در حدود 239 نفر می‌باشد (شناسنامه آبادیهای شهرستان بوکان، 1375). بررسی دقیقتر بیانگر این است که روستاهای کوچک مقیاس این دهستان کم‌کم خالی شده و روستاهای بزرگ مقیاس بزرگتر خواهند شد. پایین بودن نرخ رشد جمعیت روستاهای کوچک مقیاس بالا بودن آن در مورد روستاهای بزرگ مقیاس شواهدی بر این مدعاست. بدین ترتیب حرکات جمعیتی در این دهستان نسبتاً در جهت تجمع تدریجی است. بنابراین خدمات‌رسانی را نسبتاً آسان خواهد نمود (مهندسین مشاور زیستا، 1379: 666). تراکم نسبی جمعیتی برای این دهستان در سال 75 برابر 34 نفر در هر کیلومتر مربع محاسبه شده است، و مقام اول را در سطح شهرستان دارا می‌باشد سه روستا با جمعیت بالای 1000 نفر وجود دارد.

وجود اراضی کشت آبی با شبکه رودخانه سیمینه رود از عوامل مساعد طبیعی در این دهستان به شمار می‌رود. وجود اراضی مرتعی و کشت دیم در مراتب بعدی قرار دارند. بنابراین وجود معیشت کشاورزی دامداری باعث ایجاد تراکم زیاد جمعیتی نسبت به سایر دهستانهای شهرستان در این دهستان را به دلیل مساعدت شرایط طبیعی - اقتصادی توجیه می‌کند. سطح این دهستان از دشت های رسوبی و دامنه‌ای به همراه تپه‌ها و کوهها تشکیل شده است. الگوی استقرار و اسکان مراکز جمعیتی با شکل امتداد رودخانه سیمینه رود کاملاً تطابق دارد. تنها سه روستای این دهستان در فاصله نسبتاً دورتر از رودخانه واقع شده‌اند (همان: 749 و 750).

2_ دهستان آختاجی مرکزی:

این دهستان دارای 25 روستا با جمعیت 6863 نفر جمعیت می‌باشد. مساحت این دهستان نیز در حدود 243,09 کیلومتر مربع می‌باشد (شناسنامه آبادیهای شهرستان بوکان، 1375). میانگین جمعیت روستاهای این دهستان در حدود 274 نفر می‌باشد. علاوه بر این تمامی روستای این دهستان جمعیتی کمتر از 750 نفر داشته‌اند. تمرکز برنامه‌ریزی بر روی گروه‌های جمعیتی بیش از 500 نفر یا به عبارت دیگر وجود آستانه‌های جمعیتی بالای 500 نفر برای ارائه خدمات، خدمات‌رسانی برای روستاهای این دهستان را با مشکل مواجه نموده است. چرا که تنها 3 روستای این دهستان جمعیتی بیش از 500 نفر داشته‌اند و توان اخذ خدمات را نداشته‌اند. تراکم جمعیت در این دهستان 28 نفر در هر کیلومتر مربع بوده است. اغلب روستاها در کنار جاده بوکان - مهاباد واقع شده و در فاصله کمی از آن قرار گرفته‌اند. بیشترین سطح این دهستان از واحدهای شکل زمینی تپه‌های کم ارتفاع یا نسبتاً مرتفع با قله‌های مدور می‌باشد. وجود دشت‌های دامنه‌ای با شیب ملایم و پست یکی از عوامل وجود مراکز قوی از جمله قرارگرفتن مرکز دهستان روستای بیش از 1000 نفر وجود ندارد. بنابراین وجود مراتع، زمینهای کشاورزی، آبی دایم از عوامل استقرار مراکز جمعیتی و اسکان می‌باشد (مهندسین مشاور زیستا، 1379: 745 و 746).

3_ دهستان ایل تیمور:

این دهستان به مرکزیت روستای نویار دارای 27 روستا با جمعیتی در حدود 6399 نفر می‌باشد (شناسنامه آبادیهای شهرستان بوکان، 1375). میانگین جمعیت روستاهای این دهستان در حدود 237 نفر می‌باشد و تمامی 27 روستای این دهستان جمعیتی کمتر از 1000 نفر دارند و 90 درصد روستاها نیز جمعیتی کمتر از 500 نفر دارند. به عبارت دیگر تنها 3 روستای این دهستان آستانه جمعیتی لازم برای اخذ خدمات را دارند.

مساحت این دهستان در حدود 314/52 کیلومتر مربع و تراکم جمعیتی مراکز جمعیتی آن در حدود 20 نفر در هر کیلومتر می‌باشد. بررسی نرخهای رشد روستاهای هم‌گروه نیز بیانگر حذف تدریجی روستاهای کوچک و بزرگتر شدن روستاهای بزرگ مقیاس است (مهندسین مشاور زیستا، 1379: 746). اکثریت قریب به اتفاق روستاهای این دهستان روی اراضی دیم واقع شده‌اند. به علت عدم وجود شبکه‌های آرتباطی بین منطقه‌ای دهستان ایل تیمور، الگوی استقرار مراکز تنها از شرایط طبیعی طبیعت کرده و در سطح آن پراکنده شده‌اند. اکثریت سطح این دهستان از نظر واحدهای شکل زمین از کوه‌های نسبتاً مرتفع با قله مدور تشکیل شده و عامل جدایی روستاها از یکدیگر و فاصله آنها گسترش کوه‌های مذکور است. در این دهستان نیز عدم وجود شرایط طبیعی مساعد برای کشاورزی از وجود مراکز جمعیتی بیش از 1000 نفر خبری نیست (همان: 746).

4_ دهستان بهی فیض الله بگی:

این دهستان به مرکزیت روستای یکشوه دارای 26 روستا و جمعیتی در حدود 8500 نفر بوده است (شناسنامه آبادیهای شهرستان بوکان، 1379). میانگین جمعیت در روستاهای این دهستان در حدود 327 نفر می‌باشد. همچنین بررسی حرکات جمعیتی به سمت رشد روستاهای بزرگ مقیاس و حذف روستاهای کوچک مقیاس است (مهندسین مشاور زیستا، 1379: 668).

اکثر روستاهای این دهستان کوچک مقیاس می‌باشند و کمتر از 750 نفر جمعیت دارند و تنها یک روستا جمعیتی بیش از 1000 نفر دارد. 91/3 درصد روستاهای این دهستان جمعیتی کمتر از 500 نفر دارند و از آستانه خدمات‌رسانی برخوردار نیستند.

مساحت این دهستان در حدود 437,86 کیلومتر مربع است و تراکم نسبی جمعیت در آن در حدود 20 نفر در هر کیلومتر مربع است. در این دهستان امکانات طبیعی مناسب برای ایجاد و گسترش تراکم جمعیتی به

دهستانهای دیگر بیشتر موجود بوده است. محدوده سد مخزنی زربنه رود در این دهستان واقع شده است. بخش اعظم از سطح این دهستان به فلاتها و سطوح مرتفع قدیمی با پستی و بلندی زیاد اختصاص دارد و اراضی با تپه‌های نسبتاً مرتفع با قله مدور و کوه‌های نسبتاً مرتفع در مکانهای دوم و سوم واقع شده‌اند (مهندسین مشاور زیستا، 1379: 462 و 748).

5_ دهستان آختاجی محالی:

این دهستان به مرکزیت روستای قره موسالو دارای 33 روستا با حدود 12 هزار نفر جمعیت می‌باشد (فرهنگ آبادیهای شهرستان بوکان، 1375). میانگین جمعیت در این دهستان 363 نفر در هر روستا می‌باشد و اکثر روستاهای آن جمعیت کمتر از 1000 نفر دارند. تنها یک روستا در این دهستان جمعیتی بیش از 1500 نفر دارد.

علاوه بر آن حدود 80 درصد روستاهای این دهستان جمعیتی کمتر از 500 نفر دارند. تنها 9 روستا در این دهستان جمعیت بیش از 500 نفر داشته و قابلیت اخذ خدمات بالادست را دارند. مساحت این دهستان در حدود 416/55 کیلومتر مربع و تراکم نسبی جمعیت در این دهستان در سال 75 برابر 29 نفر در هر کیلومتر مربع بوده است، که از این نظر در سطح شهرستان مقام دوم را دارا می‌باشد. در این دهستان یک روستای با جمعیت بیش از 1000 نفر جمعیت وجود دارد و بقیه روستاهای این دهستان که از نظر تعداد در مقام اول قرار دارد، زیر 1000 نفر جمعیت هستند. کاربری اراضی این دهستان در وضع موجود بیشتر کشت دیم و آبی می‌باشد و مراتع بالقوه مناسب در مکان بعدی قرار دارند. در این دهستان نیز دشت‌های

شهر دار محترم مهاباد!

با سلام و خسته‌نباشید، ضمن تشکر و قدردانی از زحمات و زیباسازی شهردار محترم و فعالیت خستگی‌ناپذیر شما شهردار عزیز و پرسنل محترم، ما اهالی و حجرهداران میدان مرکزی میوه و تره‌بار مهاباد داریم به جای تنگ کردن محوطه میدان و فروش آن چه به غیر و چه به خود اهالی میدان، شما سرور گرامی به محوطه‌سازی آن و تسهیلات لازم جهت رفاه حال حجرهداران، رانندگان و زیباسازی میدان بپردازید. با توجه به اینکه هر ساله تعداد ماشینها بیشتر و ترافیک سنگین‌تر می‌شود و ما انتظار داریم در جهت ترقی و بیشتر مطرح بودن میدان میوه و تره‌بار مهاباد قدم بردارید. از شهردار محترم خواهشمندیم در راستای هر چه شگوفاتر شدن میدان با چند نفر از مسئولین و معتمدین میدان جلسه‌ای داشته و رفع مشکل شود. قبلاً از همکاری شما نهایت سپاس را داریم.

دامنه‌ای و رسوبی گسترش دارند و در استقرار مراکز جمعیتی نقش مؤثر دارند. وجود تپه‌ها عامل کاهش استقرار مراکز جمعیتی در این دهستان است. به دلیل امتداد روخانه سیمینه رود در این دهستان یک استقرار متمرکز خطی از مراکز جمعیتی در آن بوجود آمده و سایر مراکز جمعیتی به صورت تفرقه‌های منطقه‌ای در شرق و غرب آن مستقر شده‌اند (مهندسین مشاور زیستا، 1379: 750 و 751).

6. دهستان بیهی دهگیری:

این دهستان به مرکزیت روستای جوانمرد دارای 24 روستا با 6053 نفر جمعیت می‌باشد (فرهنگ آبادیهای شهرستان بوکان، 1375). نرخ رشد جمعیت در این دهستان در فاصله سالهای 65 تا 75 منفی بوده (5/4 درصد) و نشان از کاهش جمعیت دهستان و تخلیه شدن روستاهای این دهستان دارد (مهندسین مشاور زیستا، 1379: 532). میانگین جمعیتی در این دهستان 252 نفر در هر روستا بوده است. اکثر روستاهای این دهستان کوچک مقیاس می‌باشند به طوری که حدود 90 درصد از روستاهای این دهستان جمعیت کمتر از 500 نفر داشتند و تنها 3 روستا جمعیتی بیش از 500 نفر داشته‌اند، که این امر برنامه‌ریزی برای خدمات‌رسانی را با مشکل مواجه می‌کند. مساحت این دهستان در حدود 398/03 کیلومتر مربع و تراکم نسبی جمعیت در آن در سال 75 برابر با 15 نفر در هر کیلومتر مربع بوده است. این دهستان دارای یک روستای با جمعیت بیش از 1000 نفر می‌باشد. قسمت اعظمی از سطح این دهستان به کاربری کشت دیم اختصاص دارد و بخش بسیار اندکی به کشت آبی اختصاص دارد. وجود مراتع باقی‌مانده مناسب سهم چشمگیری را از سطح کاربری اراضی در وضع موجود به خود اختصاص می‌دهد. قسمت اعظم سطح اراضی از کوهها و تپه‌ها تشکیل شده است و بخش کمی اختصاص به دشت‌های دامنه‌ای دارد.

تپه اراضی مهم‌ترین نقش را در الگوی استقرار مراکز جمعیتی ایفا می‌کند. همچنین وجود دشت‌های دامنه‌ای از پتانسیل‌های خوب جهت استقرار مراکز جمعیتی در شرق دهستان شده است (مهندسین مشاور زیستا، 1379: 467 و 751).

7. دهستان ایل گورک

این دهستان بسه مرکزیت روستای گلوان

سفلی دارای 23 روستا می‌باشد رشد جمعیت در این دهستان پایین و در حدود 41 درصد می‌باشد (فرهنگ آبادیهای شهرستان بوکان، 1375: 525). میانگین جمعیت در این دهستان در حدود 216/6 نفر بوده است و تمامی روستاهای این دهستان جمعیتی کمتر از 750 نفر داشته‌اند. بیش از 93 درصد روستاها جمعیتی کمتر از 500 نفر داشته‌اند و تنها 2 روستای این دهستان جمعیتی بیش از 500 نفر را داشته است. مساحت این دهستان در حدود 443/94 کیلومتر مربع و تراکم نسبی جمعیتی این دهستان در حدود 14 نفر بوده است. این عدد نشانگر توزیع روستاهای کم جمعیت در سطح دهستان می‌باشد. حدود 90 درصد مساحت دهستان به اراضی مرتعی مناسب اختصاص دارد و از نظر واحدهای شکل زمین تقریباً کل سطح این دهستان از کوههای نسبتاً مرتفع با قله مدور تشکیل شده است. به دلیل گسترش کوهها و کوهستانی بودن دهستان روستاها در دره‌ها و سرزمین‌های فلاتی شکل مستقر شده و شرایط سخت طبیعی از ایجاد مراکز جمعیتی پیر جمعیت جلوگیری کرده است.

2- نحوه توزیع سکونتگاههای شهرستان بوکان اصولاً مجتمع‌های زیستی اعم از شهر و روستا در محیط‌های مختلف از الگوهای فضایی و معیشتی متفاوتی برخوردارند و هر گونه تلاش برای برنامه‌ریزی و ساماندهی این سکونتگاه نیاز به مطالعه و شناخت همه جانبه از طبیعت و نحوه تغییرات آنها در طول زمان دارد. مطالعه این الگوها ضمن اینکه در

نفس خود ما را در شناخت ویژگیها و خصوصیات سیستم استقرار سکونتگاهی موجود و تحلیل آنها یاری می‌کند، هر گونه دخل و تصرف در سیستم موجود سکونتگاهی را آگاهانه می‌کند. در این قسمت از تحقیق با استفاده از دو روش منحنی لورنز و روش توزیع نقطه‌ای شیوه استقرار سکونتگاههای شهرستان بوکان را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

2-1 منحنی لورنز همانطور که در فصل سوم اشاره شد یکی از روش‌های اندازه‌گیری سلسله مراتب و چگونگی توزیع جمعیت در سکونتگاههای یک منطقه استفاده از این روش است. برای نشان دادن چگونگی توزیع و جمعیت‌یابی نقاط سکونتگاهی به روی منحنی، درصد تراکم تعداد سکونتگاهها در محور طولیها (OX) و درصد تراکم گروه‌های سکونتگاهی بر روی محور عرضیها (OY) استفاده می‌شود. سپس با استفاده از آمارهای موجود درصد تراکم مقدار سکونتگاهها و درصد تراکم گروه‌های سکونتگاهی در یک ناحیه، برای یک دوره سرشماری نقطه‌ای را در صفحه تعیین کرده و این نقاط را به هم وصل کنیم به منحنی می‌رسیم که به خاطر نام ابداع کننده آن منحنی لورنز خوانده می‌شود. هر چقدر منحنی به طرف خط نرمال سوق یابد، جمعیت‌یابی نقاط سکونتگاهی منطقه مطلوب‌تر بوده است. هر چقدر جهت‌یابی نقاط سکونتگاهی در منطقه نامتوازن‌تر باشد. منحنی لورنز از خط نرمال فاصله خواهد گرفت (حکمت نیا و موسوی، 1385: 199).

گروههای جمعیتی	شمار	سهم نسبی	درصد تراکمی	جمعیت 1375
روستا	248	5.65	0.36	365
0_49	10	2.48	0.36	1242
50_99	13	3.24	1.55	6611
100_199	47	11.65	10.33	5262
200_299	27	6.73	9.77	11484
300_499	35	8.77	19.62	12291
500_749	28	7.06	24.76	3868
750_999	6	1.52	7.59	4548
1000_1499	5	1.26	8.63	7725
1500+	6	1.52	3.29	54497
جمع	177	44.895	100	

منحنی رسم شده برای شهرستان بوکان نیز مانند اکثر مناطق دیگر کشور در قسمت میانی دارای تورفتگی است که حکایت از توزیع نامتعادل جمعیت شهرستان در مناطق سکونتگاهی است (نمودار شماره 1-5).

جدول شماره 1: درصد تراکم روستاهای شهرستان بوکان

مأخذ: محاسبات نگارنده

شکل شماره 1: منحنی لورنز سکونتگاههای شهرستان بوکان

این متن بنا به درخواست معاونت اجتماعی فرماندهی انتظامی شهرستان مهاباد چاپ می‌گردد - مهاباد -

اعتیاد به مواد مخدر یکی از علل مهم خشونت‌های خانوادگی و فروپاشی خانوادهها

اعتیاد به مواد مخدر یکی از اثر گذارترین آسیب‌های اجتماعی در اکثر جوامع بشری تلقی می‌گردد. به دلیل ماهیت مخرب مواد مخدر و تاثیر آن در شخصیت فرد معتاد، وی از چرخه فعالیت‌های سازنده خارج و به جای عنصری مولد بودن به فردی تبدیل می‌گردد که نیاز به مراقبت و توجه دارد. بدین دلیل است که فرد معتاد جهت تهیه هزینه مواد مصرفی خویش دست به ارتکاب طیف وسیعی از جنایات زده و جرم امنیت اجتماعی را تهدید می‌نماید، لذا اعتیاد سرمنشأ جرایمی از قبیل فساد اخلاقی، سرقت، جنایت، تکدی گری، کودکان خیابانی و ... محسوب شده و جهت سالم سازی محیط‌های اجتماعی و استقرار امنیت نیازمند توجه ویژه می‌باشد. اعتیاد در محیط خانواده نیز تاثیر منفی خود را بر جای گذاشته و ضمن ارتقاء تنش‌های خانوادگی، فروپاشی خانواده و طلاق، تاثیر منفی در تربیت کودکان و افزایش مشکلات روحی و روانی فرزندان، آمار خشونت‌های خانوادگی را نیز افزایش می‌دهد. در آبان ماه سال گذشته مرکز فوریت‌های پلیسی 110 شهرستان ارومیه از وقوع یک فقره خشونت خانوادگی مطلع و اکیپ کشف کلاتری مربوطه به آدرس مراجعه و مشاهده می‌گردد زوج به دلیل سوء مصرف مواد مخدر همسرش را مورد ضرب و شتم قرار داده و زوجه به ناچار با پلیس 110 تماس گرفته است. به منظور بررسی بیشتر و پیشگیری از تبعات ناگوار بعدی زوج و زوجه به واحد مددکاری و مشاوره کلاتری دالالت می‌گردند. در بررسی‌های بعدی مشخص گردید زوج در سن 85 در سن 25 سالگی با همسرش که 17 ساله بود، در حالیکه قبلاً اعتیاد داشته است، ازدواج نموده. زوج در خانواده ای 8 نفری و تقریباً پر جمعیت بزرگ شده است و پدر و مادرش نیز بی سواد می‌باشند. وی به دلیل اینکه در یکی از محلات پایین شهر که از محلات آلوده و نقاط چرخش شهر محسوب می‌شود، زندگی می‌نموده و از سوی دیگر به دلیل کثرت اولاد از سوی پدر و مادرش کنترل نمی‌شده است و بر رفتار و معاشرت‌های او نظارت نشده است با افراد ناباب و معتاد رابطه دوستی برقرار نموده است و در نهایت به سوی اعتیاد کشیده شده است. او تا کلاس سوم راهنمایی درس خوانده و لذا پس از ترک تحصیل اوقات زیادتری برای مراد معاشرت با دوستانش پیدا نموده است. پدر و مادر مراجع به دلیل فقر، بی سوادی هیچ تلاشی برای ادامه تحصیل وی ننموده‌اند. مراجع دو سال پیش تصمیم به ازدواج می‌گیرد با یکی از دختران هم محلی که دارای 6 برادر و 3 خواهر می‌باشد آشنا می‌شود، زوجه به دلیل فقر و بی سوادی و نا آگاهی از اعتیاد زوج او را به عنوان شریک زندگی خود انتخاب می‌کند. معاونت اجتماعی انتظامی مهاباد پدر و مادرش را از تصمیم خود مطلع نمی‌سازد و زوجین بدون اطلاع والدینشان با هم ازدواج می‌نمایند.

بقیه در صفحه 59

